

Recenzja

Jacek Borzyszkowski

Sport Tourism: New Challenges in a Globalized World. Proceedings of the Sport Tourism Conference 2014

Tytuł: Sport Tourism: New Challenges in a Globalized World. Proceedings of the Sport Tourism Conference 2014

Wydawnictwo: Coimbra College of Education

Rok wydania: 2015

Liczba stron: 230

ISBN: 978-989-98016-4-6

Wydawnictwo w formie elektronicznej

Publikacja pt. *Sport Tourism: New Challenges in a Globalized World. Proceedings of the Sport Tourism Conference 2014* jest owocem konferencji, która odbyła się w dniach od 10 do 12 grudnia 2014 r. w Coimbra (Portugalia). Tematyka konferencji i zarazem publikacji obejmuje problemy turystyki sportowej, a nawet szeroko rozumianych relacji pomiędzy sportem a turystyką. Konferencja spotkała się z dużym zainteresowaniem, jak bowiem podają organizatorzy, jej uczestnicy reprezentowali 22 kraje. Organizatorzy nadmieniają również, że

tematyka wygłaszanych referatów była dość zróżnicowana, obejmowała bowiem zagadnienia z zakresu wydarzeń sportowych, zarządzania turystyką sportową, wpływu wydarzeń sportowych (o charakterze środowiskowym, ekonomicznym i społecznym). W samej publikacji znalazły się 24 teksty, również dość zróżnicowane pod względem tematycznym.

Różnorodność tych tekstów nie jest absolutnie słabą stroną publikacji. Większość z nich faktycznie odnosi się do szeroko rozumianych problemów turystyki sportowej bądź relacji pomiędzy sportem a turystyką. To co jednak można uznać za mankament wydawnictwa to fakt, że zamieszczone artykuły nie zostały w żaden sposób uporządkowane (np. w bloki tematyczne). Stąd też czytelnik otrzymuje publikację dość obszerną i bogatą, ale taką w której nie wyróżniono charakterystycznych części.

A artykule pt. *Adventure tourism for people with disabilities in Portugal: opportunities and challenges* (E.L. Devile, A. Moura) przedstawiono problem turystyki osób niepełnosprawnych. Omówiono nie tylko teoretyczne aspekty uprawiania tej turystyki (szczególnie aktywnej). Istotną wartością jest przedstawienie ciekawych przykładów jej wdrażania w Portugalii. Na uwagę zasługuje właściwe rozeznanie autorów w literaturze naukowej oraz umiejętność wyciągania ciekawych wniosków, m.in. we fragmencie dotyczącym zarządzania obszarami recepcji turystycznej.

Artykuł pt. *Motivations for active sport tourism: the case of hikers on mountain trails* autorstwa polskich naukowców R. Tomika, J. Cholewy oraz A. Hadzika przedstawia problem aktywnej turystyki sportowej uprawianej na szlakach górskich. Analizę poparto wynikami badań przeprowadzonych na licznej grupie 375 osób. Na uwagę zasługuje wnikliwa analiza

statystyczna, obrazująca znaczenie poszczególnych typów motywacji. Całość poparta jest przeglądem bogato wykorzystanych źródeł naukowych.

W opracowaniu pt. *Surfing tourism plan: Madeira Island case study* (J.T. Lopes, P. Bicudo) przedstawiono problem rozwoju surfingu na określonym obszarze recepcji turystycznej. Autorzy dokonali bardzo wnikliwej analizy kilkudziesięciu miejsc odpowiednich do uprawiania surfingu na Maderze. Artykuł ma wysoką wartość nie tylko dla naukowców zajmujących się tą problematyką, ale również dla praktyków czynnie uprawiających surfing (m.in. z punktu widzenia możliwości jego uprawiania na badanym terenie).

H.V. Jiménez-Naranjo oraz A. Fernández-Portillo w opracowaniu pt. *Sport tourists and their behaviour in relation to spending. An analysis of 2013 Spain University Championship of Athletics* przedstawiają zagadnienie ekonomicznego wpływu wydarzenia sportowego. Artykuł, mimo iż nie jest obszerny (jedynie 8 stron), to jest jednak oparty na bardzo wnikliwym przeglądzie teoretycznym (w kontekście zachowań turystów) oraz dokładnej analizie statystycznej danych pochodzących z badań przeprowadzonych na grupie 231 osób. W końcowej części artykułu autorzy wskazują na ważność czynników, mających wpływ na ponoszone wydatki. Chociaż wnioski z artykułu są trafne, to jednak stosunkowo ubogie. Przy tak bogatym materiale badawczym, autorzy mogli pokusić się o bardziej wnikliwe wnioski i spostrzeżenia.

R. Gomes i L. M. Cunha w opracowaniu pt. *The sport value of the coast: determining the sport value of the coastal region of Figueira da Foz* wskazują na potencjalne znaczenie sportu dla badanego przez autorów obszaru. Badania zostały przeprowadzone na odcinku 56 km linii brzegowej. Autorzy w opracowaniu dokonali oszacowania wielkości populacji zamieszkującej badany teren, wielkości bazy noclegowej oraz pojemności plaż. Wskazują również na dyscypliny sportowe, które są uprawiane na badanym obszarze. Pomimo znacznej wartości naukowej opracowania (z punktu widzenia dyscyplin sportowych), zabrakło w nim aspektów bezpośrednio odnoszących się do turystyki (a taka tematyka przyświecała całej konferencji).

Sport and tourism: sports recreation in the Alentejo coast's resorts autorstwa M. Mascarenhas, R. Silva oraz E. Pereira przedstawia charakterystykę dyscyplin sportowych możliwych do uprawiania w regionie Alentejo. Ważnym aspektem jest również przedstawienie ogólnych rodzajów turystyki zarówno w „wysokim” jak i „niskim sezonie”.

W artykule pt. *Surf tourism: understanding the relation between serious leisure characteristics and surf travel behaviour* autorstwa A.C. Portugal, A. Ramos, F. Campo oraz R. Melo ponownie przedstawiono zagadnienia związane z surfingiem. Badania przeprowadzone na grupie 200 internautów wskazują m.in. na motywacje surferów w zakresie podejmowania podróży. Autorzy wskazują, że uzyskane przez nich dane (uzupełnione o inne informacje) mogą być wykorzystywane w praktykach marketingowych podejmowanych przez branżystów. Opracowanie charakteryzuje się wnikliwym przeglądem literatury naukowej oraz dokładną analizą statystyczną.

M. Lesjak oraz E. Podovšovnik Axelsson w artykule pt. *Big sporting events as regional tourism development factor case: Eurobasket 2013, Koper, Slovenia* przedstawiają wyniki badań przeprowadzonych wśród 326 osób, będących uczestnikami imprezy sportowej rozgrywanej w Słowenii. Autorzy prezentują dość ciekawe wnioski, z których m.in. wynika, że uczestnicy badanej imprezy sportowej zostają dłużej i wydają więcej pieniędzy w porównaniu z „typowymi” turystami odwiedzającymi Słowenię.

Artykuł pt. *'Mondial du vent': a responsible and caring sports and tourist event in Leucate, in the South of France* (C. Philippe i R. Guillaume) to charakterystyka imprezy windsurfingowej z jednoczesnym ukazaniem jej znaczenia w promocji turystyki sportowej. Artykuł został przygotowany poprawnie i zgodnie z podstawowymi wytycznymi, jednak

analizę przeprowadzono dość pobieżnie, a przedstawione wnioski mają charakter dość ogólnikowy.

E. Pereira, M. Mascarenhas oraz G. Pires (*Sport events' potentiation process at Portimão tourism resort*) przedstawiają szczegółową analizę znaczenia wydarzeń sportowych na przykładzie wybranych sportów wodnych. Autorzy charakteryzują m.in. cele stawiane analizowanym imprezom, jednocześnie dochodząc do wniosku, że w większości przypadków najważniejszym celem okazuje się „wzmocnienie wizerunku miejsca docelowego”.

M.C. Valduga w artykule pt. *Hospitality at sport events* wyraźnie wykroczyła poza tematykę dotychczas przedstawianych zagadnień. Po pierwsze, autorka przedstawia imprezę, która została zrealizowana poza regionem europejskim (Mistrzostwa Świata w Piłce Nożnej FIFA 2014 w Brazylii), a po drugie – dokonano analizy potencjalnych relacji pomiędzy tzw. „gościnnością” a imprezą sportową. Autorka dokonuje tego na przykładzie stadionu Maracanã. W artykule przedstawiono m.in. problemy związane z dostępnością komunikacyjną, informacją czy bazą gastronomiczną. Autorka krytycznie odnosi się do problemów z organizacją badanej imprezy. Artykuł zawiera wiele ciekawych danych i wniosków, ale w niektórych miejscach wyraźnie odbiega od standardów dla tekstu o charakterze naukowym.

J. Salgado-Barandela, Á. Barajas, E. Alén oraz P. Sánchez-Fernández (*Modelling of sport events and their use to increase tourism and economic impact*) skupiają uwagę na identyfikacji elementów imprez sportowych, które wykazują możliwości generowania zysków dla branży turystycznej. Jak podają autorzy, zawarte w artykule rozważania mają na celu „(...) wspomóc zarządzanie imprezami sportowymi”. Autorzy wymieniają kluczowe kryteria podziału imprez sportowych. Artykuł ma głównie charakter przeglądowy; autorzy swoje rozważania opierają na analizie literatury naukowej. Pewien wkład autorów stanowi propozycja typologii imprez sportowych, gdzie wyróżniają siedem różnych rodzajów, w zależności od m.in. regularności rozgrywek czy udziału widzów. To w znacznym stopniu decyduje o wysokiej wartości opracowania. Artykuł zawiera dość dogłębną analizę literatury naukowej.

W opracowaniu pt. *The Estoril-Cascais resorts & sports in the 1930s: golf, car races, and regattas* autorstwa C. Carvalho zawarto historyczny opis wybranych dyscyplin sportowych rozgrywanych w wybranych kurortach portugalskich w latach 30. XX w. Autorka przedstawia m.in. teoretyczne rozważania nt. relacji pomiędzy sportem a turystyką w analizowanym okresie. Chociaż autorka podaje, że w artykule omawia te zależności na badanym przykładzie, to zabrakło jednak odniesień do sektora turystyki. Opracowanie zawiera bardziej ogólny opis wybranych wydarzeń sportowych w badanym okresie.

S. Cernaianu i C. Sobry (*Romanian winter sports tourism – past, present and future*) analizują historię (jak również prognozy na przyszłość) turystyki sportów zimowych w Rumunii. Autorzy wskazują na trzy główne okresy, tj. koniec XIX w., początek reżimu komunistycznego (1948 r.) oraz jego upadek (1989 r.). Opracowanie przygotowano z wykorzystaniem danych statystycznych oraz dokumentacji biograficznej. Autorzy wyraźnie wskazują na spadek znaczenia turystyki zimowej w ostatnim okresie (głównie pierwsze lata po upadku komunizmu). Istotnym wnioskiem jest opinia, że Rumunia na obecnym etapie nie jest ważnym miejscem docelowym dla uprawiania turystyki zimowej. Artykuł zawiera wiele ciekawych danych i informacji o charakterze historycznym, niemniej ocena przyszłego kształtu turystyki zimowej w kraju jest stosunkowo uboga i ogólnikowa.

J. Kranjčević w artykule pt. *Since when is sport a tourist draw: the case of Croatia* przedstawia próbę oceny wpływu sportu na turystykę oraz turystyki na sport na przykładzie zjawisk w końcowym okresie XIX w. i na początku XX w. w nadmorskiej części Chorwacji. Całość poprzedzona jest wnikliwą analizą literatury z zakresu badanego problemu. Jednak ocena współzależności turystyki i sportu została przeprowadzona bardzo pobieżnie i trudno

na podstawie przygotowanego tekstu zgodzić się z autorką, że „(...) wykazała występowanie silnych współzależności”. Brak jest bowiem konkretnych danych (choćbyby statystycznych), które pozwoliłyby na stwierdzenie takiego faktu.

W artykule pt. *Comparison of active winter sport tourists in two German highlands by segmentation* autorstwa A. Hodeck i G. Hovemann przedstawiono zagadnienie segmentacji rynku sportów zimowych na przykładzie dwóch obszarów górskich, tj. Rudaw i Schwarzwald. Autorzy w pierwszej części opracowania w ciekawy sposób dokonują przeglądu literatury naukowej z zakresu segmentacji turystów uprawiających sporty zimowe oraz wyboru miejsca docelowego. W opracowaniu przedstawiono ponadto wyniki badań własnych przeprowadzonych na grupie 395 respondentów. Wnikliwą analizę przeprowadzono na podstawie 14 wyodrębnionych kryteriów. Docelowo autorzy wskazują na pięć segmentów turystyki sportów zimowych w badanych regionach.

P. Sobreiro, S. Morgado, T. Bento oraz C. Vivas (*Using business process management as an effective way of management in sport tourism*) podejmują się problematyki zarządzania turystyką sportową. Rozważania poprzedzone zostały dogłębną analizą zagadnień teoretycznych nt. turystyki sportowej oraz wybranych aspektów organizacyjno-zarządczych. Generalnie część teoretyczna stanowi większą część całego opracowania. Problem procesów zarządczych w turystyce sportowej został przedstawiony w dość ubogi sposób (zaledwie na jednej stronie), a co więcej nie zawiera jakichś szczególnych wniosków dla segmentu typowej turystyki sportowej.

Artykuł autorstwa F. Silva oraz M. do Céu Almeida (*Nature sport tourism in small islands: Azores Pico Mountain climb case study*) przedstawia problem rozwoju turystyki zrównoważonej. Autorzy w pierwszej kolejności wskazują na priorytetowe znaczenie sektora turystycznego dla Azorów, a następnie charakteryzują wspinaczkę na stratowulkan Piko. Zasadnicza część artykułu została zrealizowana na podstawie danych statystycznych, analizie dotychczasowych opracowań oraz wywiadów z licencjonowanymi przewodnikami góorskimi i przedstawicielami organizacji działających na badanym terenie. Autorzy na podstawie przeprowadzonych badań i analiz wyraźnie wskazują na konieczność rozwoju produktów turystycznych na badanym obszarze, zarówno pod względem jakości i bezpieczeństwa turystów, jak i ochrony przyrody. Co więcej, do podobnych wniosków dochodzą wszyscy badani interesariusze.

A.L. Falcão, A.S. Damásio oraz R. Melo w opracowaniu pt. *Motivations for participating in geocaching activities in Portugal* analizują fenomen geocachingu na podstawie wyników badań przeprowadzonych na grupie 613 osób, które dotychczas korzystały z tej formy rozrywki. Autorzy przedstawiają ogólną strukturę badanych (pod względem płci, wieku, wykształcenia, zatrudnienia oraz zarobków), jak również motywacji. Następnie przedstawiają szczegółową analizę statystyczną zależności pomiędzy poszczególnymi cechami. Artykuł zawiera ciekawą i dość wnikliwą analizę struktury osób, które korzystają z geocachingu.

W artykule pt. *Trends in demand of Slovenian sport tourists. What is the future of (demand among Slovene) sport tourism?* (N. Slak Valek, J. Bednarik, R. Pišot) zaakcentowano problem znaczenia turystyki sportowej na przykładzie Słowenii, ze szczególnym uwzględnieniem trendów po stronie popytu. Autorzy, bazując na danych z lat 2000-2012, podkreślają spadek zainteresowania turystyką sportową. Ponadto, badania przeprowadzone na grupie 132 studentów wykazują stosunkowo niewielkie zainteresowanie turystyką sportową wśród respondentów. To, zdaniem autorów winno być „(...) przestrożą dla przyszłości turystyki sportowej”. Trudno jednak wyciągać tak daleko idące wnioski na podstawie stosunkowo niewielkiej próby badawczej. Mimo, iż artykuł zawiera szereg cennych informacji, został poparty dość ogólnikowymi wnioskami.

Artykuł pt. *Demand determinants of kayak tourism in Upper Silesia region in Poland* polskich autorów J. Cholewy, R. Tomika oraz D. Zuberę przedstawia zagadnienie turystyki

kajakowej w regionie Górnego Śląska. Głównym celem artykułu była ocena determinant popytu na badane zjawisko. Badania autorzy przeprowadzili na grupie 214 osób, biorących udział w spływach kajakowych. Artykuł zawiera udaną próbę oceny wpływu poszczególnych czynników na zainteresowanie spływami kajakowymi. Co więcej, swoją analizę autorzy poszerzyli o wyodrębnione kryteria płci oraz miejsca pochodzenia.

J. Soares, D. Miragaia oraz A. Almeida (*Memorable experiences of the active tourists in the natural environment: the case of mountain water resources*) przedstawiają znaczenie zasobów wodnych w tworzeniu właściwych doświadczeń wśród turystów. Autorzy wykazują, że czynniki te mają ważne znaczenie dla badanej grupy. Swoje opinie potwierdzają wynikami badań przeprowadzonych wśród 100 turystów odwiedzających Maderę. Całość poparta jest interesującą analizą statystyczną.

T. Zacarias w swoim opracowaniu (*Fitness: active holidays in the hotel industry*) analizuje znaczenie odpowiednich praktyk i zachowań prozdrowotnych w branży hotelarskiej w Lizbonie i Algarve. Autorka swoje rozważania opiera zarówno na przeglądzie fachowej literatury (dotyczącej nowych trendów w turystyce zdrowotnej) oraz wywiadach przeprowadzonych w 16 obiektach hotelarskich. Autorka dochodzi do wniosku, że produkty związane ze zdrowiem mają duże możliwości rozwojowe w branży hotelarskiej, jednocześnie wskazując na korzyści z tego wynikające (m.in. w aspekcie łagodzenia zjawiska sezonowości). Artykuł, mimo iż zaprezentowany w sposób ciekawy, to jednak w znacznym stopniu odbiega zarówno od tematyki konferencji, jak i samej publikacji.

W artykule pt. *Importance of sport and recreation activities for tourism development: the case of Croatia* (S.B. Živoder i S. Čorak) przedstawiono znaczenie sportu i rekreacji w rozwoju sektora turystycznego. Autorzy podają, że nawet w Chorwacji, tradycyjnie kojarzonej z modelem 3xS, turystyka powinna być coraz bardziej związana z rozwojem nowych form, jednocześnie argumentując to występującym zjawiskiem sezonowości oraz silnej koncentracji przemysłu turystycznego na wybrzeżu. Autorzy swoją analizę wzbogacają rozważaniami nt. postrzegania Chorwacji jako kraju atrakcyjnego turystycznie. Podsumowując, autorzy wskazują na możliwości rozwoju produktów opartych na sporcie i rekreacji, co w znacznej mierze wynika z odpowiednich zapisów strategicznych dla chorwackiej turystyki. Całość artykułu jest interesująca.

Podsumowując, publikacja pt. *Sport Tourism: New Challenges in a Globalized World. Proceedings of the Sport Tourism Conference 2014* z założenia miała obejmować opracowania skupione wokół szeroko rozumianej turystyki sportowej. W znacznej mierze cel ten został zrealizowany. Mocną stroną publikacji jest z pewnością różnorodność podejmowanych zagadnień. Co prawda, znaczną część stanowią artykuły autorstwa portugalskich naukowców, które ograniczają się do wybranych zagadnień turystyki w Portugalii (a ściślej – w określonych regionach kraju), to jednak w opracowaniu znalazły się również teksty, w których uwagę skupiono na innych regionów i krajach europejskich (a nawet Brazylii). Dodatkowo atutem publikacji jest znaczne zróżnicowanie tematyczne, co potwierdza złożoność poruszanego zagadnienia. Rozważania zawarte w szeregu artykułów potwierdzają również, że turystyka sportowa winna być obiektem dalszych i szerszych analiz. Wynika to m.in. z typu części opracowań, które w pewnym względzie mają charakter prognostyczny. Warto również wskazać, że problemy poruszane w poszczególnych artykułach odnosiły się zarówno do popytowej, jak i podaźowej strony turystyki sportowej.

Publikacja nie jest jednak pozbawiona słabych stron. Jak wcześniej wspomniano, artykuły nie zostały w żaden sposób uporządkowane, czyli nie przedstawiono ich w konkretnych blokach tematycznych. Powinno tak się z pewnością stać, głównie ze względu na wspomnianą wcześniej znaczną różnorodność tekstów. Po drugie, jak to często bywa przy tego typu publikacjach, można wyróżnić teksty mocne pod względem merytorycznym, ale zdarzają się również zdecydowanie słabsze (a nawet słabe), które w niewielkim lub praktycznie żadnym stopniu nie wzbogacają zasobów literatury naukowej z zakresu turystyki

sportowej. I wreszcie, część artykułów nie powinna znaleźć się w recenzowanej publikacji ze względu na fakt, że nie dotyczą praktycznie żadnych aspektów turystyki sportowej. Dotyczy to opracowań, które z jednej strony poruszają problematykę sportu (ale bez żadnych związków z turystyką), a z drugiej – wskazują na pewne formy aktywności turystycznej, bez wyraźnych powiązań ze sportem.

Niezależnie od tego, recenzowaną publikację można uznać za udaną. Z pewnością znajdzie swoich odbiorców i to nie tylko wśród autorów poszczególnych opracowań. Publikacja ta powinna również trafić do osób, którzy interesują się zjawiskiem turystyki sportowej oraz współzależnościami pomiędzy sportem a turystyką.